

MAFKURAVIY TAHDID VA UNING JAMIYAT RIVOJIGA TA'SIRI

Umurzakov Uyg'un Abdotalipovich

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari Akademiyasi o'qituvchisi,
Podpolkovnik

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6321254>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 15 -fevral 2022
Ma'qullandi: 20-fevral 2022
Chop etildi: 25 - fevral 2022

KALIT SO'ZLAR

Mafkura, siyosat, oqim, barqarorlik, manipulyatsiya, mafkuraviy immunitet.

Geosiyosiy maqsadlar, qoida tariqasida, mafkuraviy siyosatning boshqa tarkibiy qismlari bilan hamohangdir. Mafkuraviy ta'sir geosiyosatning eng ta'sirli vositasiga aylanib bormoqda. Ayrim siyosiy kuchlar dunyoning turli xalqlari, ayniqsa, yoshlar ongi va tafakkurini mafkuraviy ta'sir ko'rsatish orqali o'z manfaatlariga bo'ysundirish uchun mafkuraviy muhit yaratishni nazarda tutgan. Zamonaviy globallashtayotgan dunyo uchun mafkuraviy tahdidlar dolzarbdir.

Mafkuraviy urushlarning ustuvor maqsadi - ijtimoiy ongga maqsadli mafkuraviy ta'sir ko'rsatish va manipulyatsiya qilish, hokimiyatni egallash va ushlab turish, iqtisodiy, siyosiy va harbiy jihatdan past bo'lgan davlatlarning manfaatlarini hisobga olmasdan siyosiy, harbiy va iqtisodiy ustunlikka erishishdir. davlatlararo munosabatlar uchun jiddiy xavf tug'dirishi mumkin bo'lgan kuch.

ANNOTATSIYA

Mafkuraviy ta'sirlar doim mavjud bo'lgan. O'zbekiston mustaqilligining dastlabki yillarida u o'zining kritik nuqtasiga chiqqan. Endigina oyoqqa turayotgan davlatni yo'ldan chiqarish, yot g'oyalarni singdirishga urinishlar bo'lgan. Maqolada shu kabi masalalar ko'rib chiqiladi.

Ma'naviy tahdid deganda, eng avvalo, har qanday shaxsga tili, dini, e'tiqodidan qat'i nazar, uning to'liq ma'noda erkinligiga qarshi qaratilgan, uning ma'naviy dunyosini butkul yo'q qilish maqsadida amalga oshirilayotgan g'oyaviy, mafkuraviy va axborot tajovuzlarini tushunish kerak.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlashning asosidir.

O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti I.A. o'z nutqlaridan birida. Karimov: "Mafkuraviy poligon yadro poligonidan o'n barobar kuchliroq, mafkuraviy immunitetning yo'qligi esa butun dunyoda tartibsizlik va korruptsiyaga olib keladi", degan edi.

Butun dunyoda mana shu mafkuraviy tayyorgarlik maydonida kurash ketmoqda. Misol tariqasida qo'shni davlatlar - Afg'oniston, Iroq, Suriya, Liviya,

Yaman, Ukraina, Gruziya, Moldovadagi vaziyatni keltirish mumkin.¹

Kishilar ongida shakllangan mafkuraviy bo'shliq tufayli nizolar kelib chiqadi. Ayrim hududlarda asrlar davomida ko'chmanchi xalqlar o'troq xalqlar bilan, eron qabilalari turkiylar bilan, musulmonlar yahudiylar va nasroniylar bilan yonma-yon yashab kelganlar.

Mustaqillikning dastlabki yillarida respublikamizga islom dini niqobi ostida "Hizb ut-Tahrir al-Islomiy", "Tavba", "Toif", "Tabligitlar", "Nurchilar" kabi diniy fundamentalizm tarafdorlari kirib kela boshladi. Ular Qur'oni Karimni o'qish orqali go'yoki islom asoslarini o'rgatish orqali yoshlarning ongi va qalbini zabt etishni maqsad qilgan va buning natijasida hozirgi konstitutsiyaviy hukumatga qarshi turishga o'rgatilgan. Ular milliy davlatchilikni rivojlantirishda xalq tomonidan yaratilgan O'zbekiston ijtimoiy-siyosiy tuzumini buzish uchun zarar yetkazishga harakat qildilar.

Mustaqillikning dastlabki yillarida vujudga kelgan mafkuraviy bo'shliq respublika uchun konstruktiv emas, balki buzg'unchi kuch bo'lib xizmat qildi. Bu dindorlarga haddan tashqari ta'sir o'tkazishga, boshqa dinga nisbatan murosasiz munosabatda bo'lishga, diniy aqidaparastlarning paydo bo'lishiga, yoshlarning shakllanmagan ongiga ta'sir o'tkazishga olib keldi.

O'zbekistonning Markaziy Osiyodagi o'rni o'ziga xosdir. Bu mintaqada O'zbekiston eng ko'p aholi (35 million kishi) bo'lgan, ulkan iqtisodiy va ilmiy

salohiyatga ega davlatdir. O'zbekistonda bozor iqtisodiyotiga o'tishning o'ziga xos modeli ishlab chiqilgan va muvaffaqiyatli amalga oshirilmogda. O'zbekiston Markaziy Osiyoda yuksak intellektual salohiyatga ega, resurslar va ishchi kuchiga boy. Bu hududiy jihatdan Yevropa va Osiyoni bog'lovchi bo'g'in bo'lib, mintaqada tinchliksevar siyosat olib boradi va haqiqatda siyosiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Tarixdan ma'lumki, bu hududni bosib olishga bir necha bor urinishlar bo'lgan. Va bizning davrimizda bunday faktlar ko'p emas. Ular kurashning turli usullarini qo'llaydilar: zo'ravonlik, bosqinchilik, terrorizm va hokazo. Oddiy va savodsiz odamlarni, ayniqsa, yoshlarni o'ziga tortadi. Bugungi kunda o'ndan ortiq diniy guruhlar yoshlarning bir qismining ongini qozonish uchun yashirin kurashni davom ettirmogda.

Mafkuraviy dushmanlarimiz nega yoshlarni o'z safiga tortmogda? Chunki uni aldash oson. Mafkuraviy dushmanlarning maqsadi dinni yoshlikdan o'rgatish niqobi ostida buzg'unchi g'oyalarni joriy etishdir. Ayrim yoshlar diniy fundamentalizm tushunchasini tushuna olmaydi. Amaldagi diniy ekstremistlar islom dini niqobi ostida yoshlar ongini jilovlashga, hali shakllanmagan yoshlarni o'z tuzog'iga ilintirishga harakat qilmogda. Nopok maqsadlariga erishishda yoshlarning tajribasizligidan foydalanib, islom g'oyalarini targ'ib qilmogda.²

Demak, mafkuraviy immunitetning shakllanishi uning xalq tabiatiga, turmush

¹ K. Komilov, O'. Xasanboev, N. Xoshimov. Diniy ekstremizm va xalqaro terrorizm – jamiyat taraqqiyotiga taxdid. – T.: Toshkent Islom universiteti nashriyot – matbaa birlashmasi, 2019.

² Khujanova T. Problems of perfect protection of the young generation in globalization processes //Science and practice: a new level of integration in the modern world. – 2019. – b. 15-18.

tarzi va tafakkuriga qay darajada mos kelishi, eng muhimi, jamiyatning milliy manfaatlari va intilishlarini qay darajada aks ettirishi bilan belgilanadi. Ana shunday mafkuragina zamon va hayot sinovidan o'tadi, odamlar bunga ishonadi, e'tiqod sifatida qabul qiladi. Shundagina u ma'naviy-axloqiy kuchga ega bo'ladi va eng zamonaviy qurollardan ham kuchliroq bo'ladi. Keng jamoatchilik, ziyolilar, fan va madaniyat arboblari, birinchi navbatda, ma'naviyat-ma'rifiy soha xodimlari kuchlari tomonidan mamlakatimizda milliy istiqol mafkurasining asosiy tamoyillarini takomillashtirish va qaror toptirishga qaratilgan faoliyatni yangi bosqichga ko'tarish zarur. odamlarning ongi. Ayniqsa,

milliy g'oya va istiqol mafkurasini mamlakatimizda istiqomat qilayotgan har bir inson dunyoqarashining asosiga, ma'naviy o'zagiga aylantirish asosiy maqsad ekanini alohida ta'kidlash lozim.

Bugungi kunga qadar insoniyat ixtiyorida shunchalik ko'p qurol va o'q-dorilar to'planganiki, bu yer sharini bir necha bor yo'q qilish uchun etarli. Biroq, bugungi kunda eng katta xavf – insonlar, ayniqsa, yosh avlod qalbi va ongi uchun uzluksiz davom etayotgan mafkuraviy kurashdir. Bugungi kunda yadro poligonlaridagi janglar emas, balki mafkuraviy frontdagi kurash hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu achchiq haqiqatni hech qachon unutmashlik kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. K. Komilov, O'. Xasanboev, N. Xoshimov. Diniy ekstremizm va xalqaro terrorizm – jamiyat taraqqiyotiga taxdid. – T.: Toshkent Islom universiteti nashriyot – matbaa birlashmasi, 2019.
2. Turdiyev Bekhruz Sobirovich, Spiritual renewal: new decisions and strategies of viable reforms // Scientific Information of Bukhara State University. -2018.
3. Safoev S. Markaziy Osiyodagi geosiyosat, - T.: 2015, 41-b
4. Khujanova T. Problems of perfect protection of the young generation in globalization processes //Science and practice: a new level of integration in the modern world. – 2019. – b. 15-18.
5. Нартов.Н.А, Геополитика, -М.: Унити 2000, 45-b